

շապահական կամ մարդասիրական տեսակէտով չէ, որ միայն պարտադրուելու է, այլ գեղեցկագիտական կողմն ալ նկատի առնել պէտք է. որքա՛ն տգեղ բան է մէկու մը գետին թքնելը, ոչ ոք հակառակը պիտի ըսէր: Յետոյ հիւանդ թէ առողջ՝ ամէնքս ալ պէտք է գիտնանք որ լաւ բան չէ մեր խօսակցին երեսը օծել հազով կամ փռնդնալով, ամէն ոք կրնայ իր թաշկինակը բերնին բռնելով՝ յարգել խօսակցին առողջական վիճակը:

Այս պարզ զգուշութիւններով, ոչ միայն քաղաքակրթուած անձեր ըլլալին պիտի հաստատենք, այլ գլխաւորաբար մենք մեր բաժինը պիտի բերենք այն պայքարին, որ ամէն անհատ պարտաւոր է մղել այս տեսակ ցաւալի եւ աւերիչ հիւանդութեան մը դէմ: ԲԺ. Գ. Օ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ՀԻՒԱՆԴ ԽՆԱՄԵԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

ՊԱՏՐՈՅԴ ԵՒ ԴՐԵԽ (Շար.)

Պարզ կամ աղիքները պարպող եւ մաքրող գրեխէն զատ, կարելի է ընել նաեւ հետեւեալ գրեխները:

Իւղով գրեխում, որուն մէջ 75էն մինչեւ 100 կրամ— երբեմն ալ աւելի— իւղ կը մտնէ (չափահասներուն համար): Ատիկա գիշերը պառկած ատեն տալու է, մինչեւ լոյս պահելու պայմանաւ, յետոյքը բարձի մը վրայ նստեցնելով եւ բարձր պահելով: Սովորական պընդութեան դէմ կը յանձնարարուի իբր լաւ միջոց մը:

Դեղով գրեխում, յետադիին մէջ պահելու համար կը տրուի, եւ կը պարունակէ ընդհանրապէս հանգստացուցիչ կամ քնարեք դեղեր (քլորաթ կամ լուամնոմ): Այս գրեխումները կատարելէ առաջ՝ պարզ գրեխաշուրով մը մաքրելու է աղիքները, որպէսզի դեղին ազդեցութիւնը գիւրանայ:

Մննդական գրեխումները կը տրուին այն պարագային՝ երբ հիւանդը կարող չէ բան մը ուտել կամ կը մերժէ որեւէ սնունդ առնել:

Սովորական սննդական գրեխին բաղադրութիւնն է, 100 կրամ դաղձ արգանակ կամ կաթ, 2—3 հաւկիթի դեղնուց, պտղունց մը աղ եւ 10 կաթիլ լոտանոմ (աֆիոն ըուկոն): Նախ հաւկիթին դեղնուցը ամանի մը մէջ կը դնեն եւ կը զարնեն. յետոյ՝ արգանակը կամ կաթը կամաց կամաց կը լեցնեն եւ կը խառնեն. ասկէ ետք ալ աղը եւ լոտանոմը կը դնեն, եւ ամէնը մէկէն ձգախէժէ տան: ձածե գրեխի մը մէջ կ'առնեն, որուն ծայրը 30 հարիւրորդամեթր երկարութեամբ մուծաի մը կ'անցընեն եւ գործողութեան կը սկսին, հիւանդը պառկեցնելով աջ կողմին վրայ, եւ ապապրելով որ երկար ժամանակ պահէ ներսիդին:

Յաջորդ առառուն բաւական է 500 կրամ հասարակ ջուրով գրեխում մը ընել, նախապէս տրուած սննդական գրեխումին միացորդները հանելու համար:

Սննդական գրեխումներու մէջ գործածուած հեղուկին քանակը ո՛րքան յիշ ըլլայ՝ ա՛յնքան գիւրին է առնելն ու ազիքին մէջ պահելը: Լայնալիին լուացումը կը կատարուի հասարակ գրեխումը գործածութեան նման, միայն թէ հոս 37 աստիճան տաք 2 լիթր եռացած ջուր կը գործածուի. իսկ գործիքը կը գրուի 80 հարիւրորդամեթր բարձրութեան վրայ: Պարզ մուծակին տեղ կ'անցընեն քսուչուէ երկայն խողովակ մը (sonde) եւ ծորակը կը բանան այն ատեն միայն երբ 10 հարիւրորդամեթր ներս մտած է. որքան որ ջուրը ներս երթայ՝ ա՛յնքան ներս մղելու է խողովակը: Այս լուացումը ընելու է բժիշկին յանձնարարութեամբ միայն:

Այս գործողութիւնը խիստ զանգաղ կատարելու է, ծորակը կէս մը բանալով, եւ ներսը պահելով 20 վայրկեան:

Հաւաքեց՝ Կ. Յ. ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՔՈՒԹԷՇ (Սկարլատին), Գրեց՝ ԲԺ. Ա. ՄԵԼԻՔԵԱՆ, (Պետական Հրատարակութիւն, Երեւան 1929)

Փոքրիկ 21 երեսնոց գրքոյկի մը մէջ հեղինակը յաջողել է պարզ, դիւրամօրոնելի եւ ժողովրդական լեզուով մը ոչ միայն տալ քուէշին բոլոր յատկանիշերը, ընթացքը եւ բարդութիւններուն նկարագրութիւնը, այլեւ անոր դեռ չգտնուած բայց ենթադրական մանրէին, անոր տարածման, ինչպէս նաեւ պաշտպանութիւն միջոցներուն մասին ամփոփ տեղեկութիւններ: Քուէշը ըլլալով դպրոցական տարիքներու հիւանդութիւն մը, հեղինակը մասնաւորապէս շեշտած է նոյնպէս ոչ թէ միայն անհատական աշխատանքի հաւաքական եւ մասնաւորապէս դպրոցական առողջապահութեան վերաբերեալ անհրաժեշտ տուեալները:

Իր գրքոյկին նպատակը հեղինակը այսպէս կը ընորոշէ. «Սկարլատինի դէպքում պէտք է անպատճառ դիմել բժիշկին, նա կը պատուիրի ինչպէս պէտք է խնամել հիւանդին, հիւանդատէրերը պէտք է կատարեն բժիշկի բոլոր պատուէրները: Բայց տարաբախտաբար ամէն տեղ էլ բժիշկ չկայ, բժիշկին հրաւիրելը շատ դժուար է, Հէնց այդ տեսակ տեղերում ապրողների համար էլ զբուլած է այս գրքոյկը. որ ամէնքը կարդան, իմանան. ինչպէս է լինում սկարլատինեան եւ ինչպէս պէտք է խնամել հիւանդին»:

Ուրախութեամբ կ'առնանագրենք որ հեղինակը յաջողած է լիովին իր նպատակին իրագործման մէջ, մանաւանդ եթէ նկատի առնենք որ գիրը միայն 8 կոպէկ է: Տպուած է 4000 օրինակ: Ցանկալի է որ այսպիսի առողջապահական հրատարակութիւնները տարածուէին մեր գաղութներուն մէջ:

ԲԺ. Ե. Մ.